

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

لیکوالان: Chinmaya R. Gharekhan , Hamid Ansari

ژباړن: احمد شاه راشد، د ستراتيژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز غړی

۲۰۱۹/۰۲/۱۴

له پېچلتیا څخه د وتلو لار: له افغانستان د امریکا د وتلو پلان

د امریکا متحده ایالات پلان لري چې له افغانستان څخه ووزي؛ نو دا یو مناسب وخت دی تر څو د افغانستان د بې طرفی نظریه وڅېړل شي.

بله لار د افغانستان لپاره تر عنوان لاندې مقاله چې په هندو مجله کې په ۲۰۰۳ م کال د دسمبر په ۲۴ مه نثره شوې وه؛ مور په هغه کې پېشنهاد کړی و چې د اوسني حالت څخه یوازینی د وتلو لار؛ هغه داده چې افغانستان خپل مخکیني حالت د بې طرفی ته وگرځي. د دې لپاره دوه شیان ضروري دي. افغانان باید دا خپله روښانه او په جدې ډول اعلان کړي چې خپله بې طرفي غواړي او په بې طرفی باندې تاکید کوي او بل طرف چې هغه بیروني قوتونه دي هغه هم باید د دوی بې طرفی حالت ته احترام قایل شي یا په بل عبارت سره ویلي شو چې بیروني قوتونه باید تعهد او اعلان وکړي چې د افغانستان په داخلي چارو کې لاس وهنه نه کوي او افغانستان هم باید دا تائید کړي چې په داخلي چارو کې د بیروني قوتونو څخه د کمک غوښتنه نه کوي.

مور تاکید کوي او پېشنهاد مو کړی و چې هغه تفاهمنامه د لاس چې په ۱۹۶۲ م کال کې تر سره شوې وه هغې ته اوس خلک د ماډل په حیث گوري؛ نو اوس یو مناسب وخت دی چې هغه پروپوزل ته یو ځل بیا مراجعه وشي.

د امریکا جمهور رئیس ډونالد ټرمپ اعلان وکړ چې دوی تصمیم نیولی چې په افغانستان کې به د خپلو سرتېرو شمېر کموي اوس مهال په افغانستان کې ۱۴۰۰۰ امریکایي سرتیري دېره دي د دوی د فیصلي به اساس باندې نیمايي سرتیري به یې له افغانستان څخه وزي. خو تر اوسه جمهور رئیس ټرمپ د سرتېرو د ایستلو نهایی نېټه نه ده اعلان کړې. شاید د دې سرتېرو وتل د امریکا د ولسمشریزو ټاکنو چې د ۲۰۲۰ م کال کې تر سره کيږي مخکې اعلان او ټاکلي اندازه امریکایي سرتیري له افغانستان نه ووزي چې ددې اعلان یا پرمختګ سره هغه اصلي شریکان چې په افغانستان کې د خپل موقعیت او حضور د ساتلو کوښښ کړي هغه اوس په دې هڅه کې دي چې د امریکایي سرتېرو له وتلو په افغانستان کې خپل حضور پراخ او ولري؛ هند هم دا فکر کړي چې څه وکړي؟ تر څو د دوی مصالح ساتل شوي وي په دغسې شرایطو کې چې امریکایان خپل سرتیري په افغانستان کې کموي یا یې هم په بشپړ ډول باندې له افغانستان نه وباسي.

له طالبانو سره په خبرو کې ښکېل کېدل:

یو شی چې باید هغه له مخکې نه نهایی شوي وی یا باید نهایی شي هغه د طالبانو سره په خبرو کې ښکېل کېدل او توافق ته رسېدل دي. په دې کې هېڅ شک او شبهه نشته چې طالبان به په راتلونکو میاشتو او کلونو کې په سیاسي برخه کې مهم رول ولوبوي. دوی همدا اوس مهال د افغانستان له ۵۰٪ زیاته خاوره باندې تسلط لري او دوی ورځ تر بلې قوي او د تسلط ساحه یې زیاتېږي همدارنګه دوی مخکې له مخکې له چین، روسیې، د مرکزي آسیا هېوادونو او نورو سره په مستقیم ډول باندې په خبرو کې ښکېل او توافق ته ورسره رسېږي. د امریکایانو نمایندګه، پخوانی ډیپلوماټ زلمي خلیل زاد هم له طالبانو سره دوامداره خبرې پیل کړې دي، خو تر اوسه پورې طالبانو د کابل حکومت سره خبرې رد کړې دي.

د امریکایي سرتېرو په مکمل ډول وتلو سره دوی لکه څنګه چې ځان ته قناعت ورکوي چې مور د خپلو ملي ګټو په خاطر شاید توافق ته ورسېږو تر څو د اشرف غني له حکومت سره خبرې وکړي او طالبان به په راتلونکي هر ډول سناریوګانو کې مهم رول ولوبوي او دوی به د هېواد په حکومتي ساختار کې خپل بارز رول ولري.

نوي ډهلي رد کړي یا یې په دې فکر نه دی کړی چې دوی مستقیماً له طالبانو سره اړیکه ونیسي سبب یې هم د کابل حکومت حساسیت په ګوته کړی دی نه غواړي چې خبرې وکړي مستقیمې له طالبانو سره تر هغه وخت پورې چې دوی خپل مشروعیت ثابت کړی نه وي تر څو دوی د افغان حکومت سره د سولې توافق ته نه وي رسېږي.

د پاڼو شمېره: له ۱ تر ۳

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له الیرلو مخکې په خیر و لولی

همدارنگه هند باید خپلي گټې ته وگوري چې آیا د طالبانو حکومت یا هغه حکومت چې د طالبانو نفوذ وي په کې هغه به زموږ امنیت ته خطر وي او کنه؟

لکه څرنگه چې موږ په داسې حالت کې قرار نلرو چې د داسې حالتونو د راتگ مخنيوي وکړو. د دا ډول احتمالي خطرونو په وړاندې به موږ یوازې شو که چېرې له طالبانو سره خبرې رد کړو له دوی سره په جریان د اوس مرحله کې. حتی ایران چې مذهب یې هم شیعیه دی دوی له طالبانو سره رسمي خبرې اترې پیل کړي دي په داسې حال کې چې د طالبانو حرکت یو کاملاً سني حرکت دی. دا سخته نه ده زموږ ادارو او حکومت ته چې ونیسي اړیکه کوم چې دا اړیکې به سهولت ایجاد کړي په شروع دې رسمي خبرو له طالبانو سره که چېرې ضرورت و. ایران کولای شي چې همکاري وکړي او مثبت رول ولوبوي که چېرې امریکا په دې کار باندې نارازه کېږي هم؛ وروسته له هر څه امریکا زموږ توجه ته په افغانستان کې حساسه نه ده یا هم شاید ترمپ به وښيي په عام ډول باندې چې موږ ناخبره یو د هند د دوامداره همکاري نه په افغانستان کې.

سیمه‌ییزه اجماع:

نړیواله ټولنه باید په اوس وخت کې فکر وکړي چې څرنگه داسې یو مېکانیزم جوړ کړي چې ددې مېکانیزم پر مټ وکولای شي چې ورکړي، منطقي فرصت افغانانو ته تر څو دوی په سوله کې ژوند وکړي بې له کومې بیروني مداخلې څخه. شاید یوازینی لاره چې هغه سبب دې سولې او آرامۍ په افغانستان کې شي. او امکان هم لري هغه د همسایه هېوادونو په مابین کې د سیمه ییز نږدې‌والي وده او توسعه ده. همدارنگه د مربوطه بیرونیو فوټونو سره. نړیواله ټولني امنیت شورا به ضمانت کړي چې دوی به د افغانستان په داخلي چارو کې مداخله نه کوي چې په دې کې تر ټولو مهم هېواد پاکستان دی. په دې حساس وخت کې بې له کوم شک څخه پاکستان تر ټولو مهم دی د هند د رول په اړه په افغانستان کې څو اړخیزه نږدې‌والي له هند سره او د هغې تر یو حده له پاکستان سره. هند ښایي ضرورت ولري د خبرو له چین سره د دوه اړخیزه همکاري په اړه په افغانستان کې په دې اړه باندې د چین جمهور رئیس زې جین پینگ او د هند لومړی وزیر نرېندرا مودي مخکې له مخکې موافقې ته رسېدلي دي د هان په لیدنه کې چې د ۲۰۱۸ م کال په اپرېل میاشت کې تر سره شوي وه. چې دواړه هېوادونه به په ګډه په افغانستان کې د پروژو په پلي کولو کې کار او یو د بل سره همکاري کړي. پاکستان باید په دې باندې کوم اعتراض ونلري رسماً د افغانستان په بې طرفۍ باندې. دلته تر ټولو مهم مربوطه د دوه اړخیزه موافقې د دوه ګوني پرنسپ او مشخصاً بدون د مداخلې او بدون د لاس وهنې تر عنوان لاندې تړون چې په ۱۹۸۸ م کال کې د افغانستان او پاکستان تر منځ په جینوا کې امضا شوی و. په دغه موافقتنامه کې دواړه لوري په ذکر شویو نقطو باندې موافقې ته رسېدلي و چې دوی به متقابل احترام د یو بل سیاسي، اجتماعي او فرهنګي سیستم ته بدون د کومې مداخلې لري.

تغییر د سیاسي سیستم د بل طرف چې دا باید مطمئن کړي د سرحدونو او یا ددې پورته ذکر شویو نقطو نه دوی سرغړونه نه ده کړې او داسې نور. په بل طرف کې روزنیز او د زده کړې مرکزونه که هغه په افغانستان کې دي او که په پاکستان کې دي لکه څرنگه چې سند شوي په غیر مداخله دا به مشکل وي چې ثبوت شي پاکستان شاید موافق شي سند سازی ته د افغانستان سره طالبان شاید رول ولوبوي کوم چی عموماً یو شان وي هغه څه چې تر اوسه پورې معلوم شوي دي هغه په افغانستان کې د شته رژیم نه منل دي.

د بن کنفرانس چې په ۲۰۰۱ م کال کې د افغانستان په اړه جوړ شوی و؛ په پایله کې یې حامد کرزی د موقت حکومت رئیس ټاکل شوی و چې په هغه کې مکمل او تفصیلي درخواست ورکړل شوی و ملل متحد نړیوالې ټولني چې د هغه لوري منل شوی هم و تر څو تضمین کړي نه مداخله د افغانستان په داخلي چارو کې خو تر اوسه پورې دا خبره عملي شوي نه ده.

ځینې ملاحظات:

سیمه ییز تړون په نه مداخلې او نه لاس وهنې ته باید ښه راغلاست ویل شوی وی د سیمې د ټولو هېوادونو په واسطه خو داسې ونشول اوس مهال روسیه دلیل لري او په افغانستان کې د نه ثبات نه په وېره کې ده او همدارنگه د افراطګرایي د ترویج او د مخدره توکو د زیاتوالي نه چې ورځ تر بلې زیاتېږي.

چین حتی ددې نه قوي ملاحظې لري دوی د اقلیت ایغور مسلمانان چې د چین په لویدیځ سېنگیانګ ایالت کې مېشت دي او د افغانستان سره سرحد لري د هغه په اړه په وېره کې دي.

امریکا شاید په وېره کې وي د چین په باره کې څرنگه چې معلومیږي دوی ځان داخلي په افغانستان کې دوی ته ستراتیژیک اهمیت لري ولې هلته ډېر کم څه تر سره کولای شي او سیمه ییز تړون په نه مداخلې شاید امریکا ته یو څه آرامي ورکړي. دا له وخت نه مخکې خبره ده چې ووايو د افغانستان حالت داخل شوی د ګېم آخر ته په هر صورت دا شاید صحیح نه وي چې فرض کړو؛ امریکا به پرېږدي افغانستان په نږدې دوه کلونو کې چې دا باید تعقیب شي د نورو غربي هېوادونو په واسطه یو هېواد بل هېواد ته دا پېشنهاد نه کړي چې خپلي کښتۍ پرېږدي په

میدان باندې او نه باید دا کار امریکا وکړي. حتمي نه ده چې هند یوازینی بله لاره چې فکر وکړي په ځینو تنظیماتو ددې سره په څنګ کې کوم چې مورن پېشنهاد کړي ؤو. شاید دلته نورې نظریې هم و اوسیري مورن ورته هرکلی وایو. *****

Chinmaya R. Gharekhan په ملګرو ملتونو کې د هند پخوانی سفیر او همدارنګه ملګرو ملتونو له لوري په لويديځه آسيا کې ځانګړی استازی هم ؤو.

حامد انصاري له ۲۰۰۷ تر ۲۰۱۷ م کال پورې د هند جمهور رئیس معاون، په افغانستان کې د هند پخوانی سفیر او په ملګرو ملتونو کې دايمي استازی دی.